

Начало > ... > Парични Искове > Несъстоятелност/фалит > Ireland

Несъстоятелност/фалит

 Ирландия

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

В Ирландия правото, относящо се до неплатежоспособността на частни лица, се урежда от Законите за несъстоятелността от 1988—2015 г. и от Законите за неплатежоспособността на частните лица от 2012—2021 г. (Законът за НЧЛ). Законът за НЧЛ предвижда три начина за уреждане на задължения и въвежда изменения в законодателството за несъстоятелността.

Всички производства по неплатежоспособност на частни лица, включително несъстоятелност, се администрират от Държавната агенция по неплатежоспособността (ДАН, англ. ISI), която е независим законоустановен орган, създаден през 2013 г. и функциониращ в рамките на Министерството на правосъдието.

Производствата по неплатежоспособност на частни лица, които се уреждат от Закона за НЧЛ, обхващат следните три механизма:

1. Споразумение за облекчаване на дългове (СОД, англ. *Debt Relief Notice — DRN*): за дългове до 35 000 евро на хора с почти никакви активи и много малък доход.
2. Споразумение за уреждане на дългове (СУД, англ. *Debt Settlement Arrangement — DSA*): за договорено уреждане на неограничени необезпечени задължения за период до пет години (подлежащ на удължаване до шест години при определени обстоятелства).
3. Споразумение за лична неплатежоспособност (СЛН, англ. *Personal Insolvency Arrangement — PIA*): за договорено уреждане или реструктуриране на обезпечен дълг до 3 милиона евро (с възможност за увеличение по споразумение с кредитора) и неограничен необезпечен дълг за период до шест години (подлежащ на удължаване до седем години при определени обстоятелства).

Процедурата както за СУД, така и за СЛН включва три етапа:

Етап 1: Съответният съд издава защитен сертификат (ЗС, англ. *Protective Certificate — PC*), който изключва възможността определени назовани или „посочени“ кредитори да заведат или да се присъединят към иск срещу длъжника, включително искове за обявяване в несъстоятелност, за да възстановят своите вземания. След като бъде издаден от съответния съд, ЗС е валиден 70 дни, но може да бъде удължен за още 40 дни на определени основания.^[i]

Етап 2: Той включва водене на преговори от синдик по неплатежоспособност на частни лица (СНЧЛ, англ. *Personal Insolvency Practitioner — PIP*) — или от лице, на което той е възложил тази задача съгласно част 3 от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. — от името на длъжника с неговите посочени кредитори и одобряване на предложение чрез гласуване на законно събрание на кредиторите. С наскоро прието законодателство само за СЛН бе създадена възможност длъжникът да търси съдебно преразглеждане на своето предложение, когато предложението за СЛН е било отхвърлено от кредиторите на събранията на кредиторите.^[ii]

Етап 3: Прилагане на механизмите, включително периодично разпределяне на средства от СНЧЛ между кредиторите и годишни прегледи от СНЧЛ, когато е уместно.

Длъжникът може да сключи СОД, СУД или СЛН само веднъж.

Несъстоятелността е друга възможност за длъжници, които поради обстоятелствата, в които се намират, не отговарят на критериите за допустимост на горепосочените три механизма за уреждане на дългове или които преди това са се възползвали от един от механизмите, но договореностите с кредиторите не са дали резултат.

Когато физическо лице е показало, че неговото финансово състояние не може да бъде подоброено чрез един от механизмите по неплатежеспособност, и има писмо от СНЧЛ в този смисъл, то може да подаде заявление за обявяване в несъстоятелност към Висшия съд. Физическото лице трябва да подаде заявление за издаване на разпореждане за обявяване в несъстоятелност до Ревизионната служба на Висшия съд и да плати първоначална такса от 200 EUR. Заявителите се изслушват от Висшия съд; след като физическо лице бъде обявено в несъстоятелност, то е длъжно по закон да сътрудничи на официалния синдик и на неговата служба (Отделението по несъстоятелността на ДАН), които отговарят за администрирането на масата на несъстоятелността.

След като длъжникът бъде обявен в несъстоятелност, неговите необезпечени задължения се отписват изцяло, но всички негови активи стават собственост на официалния синдик по несъстоятелността, който се назначава от съда за администратор на масата на несъстоятелността.

Производство за обявяване на несъстоятелност може да бъде образувано при следните две обстоятелства:

1. От кредитор ищец, който подава заявление до Висшия съд за обявяване в несъстоятелност на физическо лице, което има непогасени задължения към него, след като докаже, че е кредитор на физическото лице и че физическото лице не е направило удовлетворителни опити да уреди задълженията си.
2. От самото физическо лице, което се нарича самообявена несъстоятелност.

Обявеното в несъстоятелност лице автоматично се освобождава от задължения след изтичане на първата година от датата на обявяването на несъстоятелността, при условие че спрямо него не е било издадено разпореждане за удължаване на несъстоятелността (по искане на официалния синдик в случай на неизпълнение).

Със Закона за НЧЛ се създава професия, регулирана от ДАН, която попада в две категории:

1. Одобрени посредници (ОП, англ. AIs): физическо или юридическо лице, упълномощено от ДАН да оказва съдействие на длъжници, които желаят да подадат заявление за СОД.
2. Синдици по неплатежеспособност на частни лица (СНЧЛ): лице, упълномощено от ДАН да действа като посредник между длъжника и неговия(ите) кредитор(и) за целите на СУД или СЛН. СНЧЛ е длъжен по закон да действа в съответствие със Закона за НЧЛ и свързаните с него нормативни актове. СНЧЛ може също така да поиска от всяко лице, което е наето от него, намира се в общо партньорство с него или има общ работодател с него, да изпълнява определени функции на СНЧЛ.[iii]

1 Срещу кого може да се образува производство по несъстоятелност?

В Ирландия физическите лица (включително съдружия на физически лица) откриват производство по неплатежеспособност на частни лица съгласно процедурата, предвидена в Закона за НЧЛ. Кредиторите могат да открият производство за обявяване в несъстоятелност срещу длъжник или длъжник може да подаде заявление за обявяване на несъстоятелност по своя собствена инициатива.

2 Какви са условията за образуване на производство по несъстоятелност?

Производство по неплатежеспособност

Основното условие за образуване на производство по неплатежеспособност на частни лица е длъжникът да е неплатежеспособен, т.и. да не е в състояние да изпълни задълженията си, когато станат изискуеми. В зависимост от характера и степента на задълженията и приходите на длъжника се

определя кой от трите механизма е подходящ за него.

За да се гарантира, че физическо лице, което подлежи на механизъм по неплатежоспособност, ще може да поддържа разумен жизнен стандарт, ДАН е формулирал насоки (след дълъг процес на консултации), наречени „Разумни разходи за живот“ (РРЖ, англ. RLEs). Освен че гарантират устойчивост на механизма по неплатежоспособността, тези насоки помагат и за запазване на законното право на длъжника на разумен стандарт на живот, като осигуряват справедлив и прозрачен метод за стандартизиране на ежедневните разходи за длъжници, изпаднали в затруднение. РРЖ на длъжник, структурирани съгласно образца, определен от ДАН, се изчисляват от ОП или от СНЧЛ, когато длъжникът подава заявление по един от механизмите по неплатежоспособност.

1. Споразумение за облекчаване на дългове (СОД)

За да подаде заявление за СОД, длъжникът трябва:

- да не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;
- да има нетен месечен разполагаем доход от 60 EUR или по-малко след приспадане на РРЖ;
- да притежава активи на стойност до 1 500 EUR. На длъжниците се разрешава и следното:
 - един накит, чиято стойност не надхвърля 750 EUR;
 - едно моторно превозно средство на стойност до 5 000 EUR, и
 - домашно оборудване или инструменти, при условие че тяхната обща стойност не надвишава 6 000 EUR;
- да живеят постоянно в Република Ирландия или през последната година да са пребивавали редовно или да са имали място на стопанска дейност в Ирландия;
- да са попълнили и подписали финансов отчет по образец (ФОО, англ. PFS) и да са подали клетвена декларация за неговата вярност и точност.

Типични примери за задължения, включени в СОД, са задължения по кредитни карти, овърдрафти, лични заеми, заеми от кредитни съюзи, сметки за комунални услуги и карти за пазаруване на кредит в големи магазини.

2. Споразумение за уреждане на дългове (СУД)

Един длъжник отговаря на условията за сключване на СУД, ако:

- не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;
- има един или повече необезпечени кредитори;
- живее постоянно в Република Ирландия или през последната година е пребивавал редовно или е имал място на стопанска дейност в Ирландия;
- е попълнил финансов отчет по образец (ФОО) и е подал клетвена декларация, че предоставената в него информация е вярна и точна;
- е получил удостоверение от СНЧЛ, с което се потвърждава, че според СНЧЛ:
 - информацията във ФОО е вярна и точна;
 - длъжникът отговаря на условията да направи предложение за СУД;
 - въз основа на подадения от длъжника ФОО няма вероятност длъжникът да стане платежоспособен през следващите 5 години;
 - ако длъжникът сключи СУД, има разумна вероятност той да стане платежоспособен през следващите 5 години.

Освен задълженията, изброени във връзка със СОД, задълженията за СУД обикновено включват кредити и лични гаранции.

3. Споразумение за лична неплатежоспособност (СЛН):

Един длъжник отговаря на условията за сключване на СЛН, ако:

- не е в състояние да погаси задълженията си изцяло на техния падеж;
- има задължения към поне един кредитор, обезпечен с имущество или активи в Ирландия;
- има обезпечени задължения под 3 милиона евро (ако всички обезпечени кредитори са съгласни, този лимит може да бъде увеличен);

- е оказал съдействие на обезпечения кредитор в процедура за просрочени ипотечни кредити (напр. процедура за реструктуриране на просрочени ипотечни кредити (ПППИК, англ. MARP), ръководена от Централната банка на Ирландия) за период от 6 месеца по отношение на основното частно жилище и:
 - в резултат на това не е бил договорен механизъм за алтернативно погасяване, или
 - обезпеченият кредитор е потвърдил, че няма да въведе такъв механизъм, или
 - длъжникът е сключил споразумение за алтернативно погасяване и се е опитал да го изпълни, за което СНЧЛ е представил потвърждение;
- живее постоянно в Република Ирландия или през последната година е пребивавал редовно или е имал място на стопанска дейност в Ирландия;
- е попълнил и подписал финансов отчет по образец (ФОО, англ. PFS) и е подал клетвена декларация за неговата вярност и точност;
- е получил удостоверение от СНЧЛ, с което се потвърждава, че според СНЧЛ:
 - информацията във ФОО е вярна и точна;
 - длъжникът отговаря на условията да направи предложение за СЛН;
 - въз основа на подадения от длъжника ФОО няма вероятност той да стане платежоспособен през следващите 5 години;
 - ако длъжникът сключи СЛН, има разумна вероятност той да стане платежоспособен през следващите 6 години.

Освен задълженията, изброени във връзка със СОД и СУД, задълженията за СЛН обикновено включват и кредити за основно частно жилище, кредити за инвестиционен имот, ипотечи/кредити за жилища за отдаване под наем.

Несъстоятелност

В Ирландия физическите лица имат право да подадат заявление за самообявена несъстоятелност, т.е. те може да подадат заявление до Висшия съд да бъдат обявени в несъстоятелност. Условията за подаване на такова заявление са:

- физическото лице или длъжникът да не е в състояние да плати задълженията си на падежа;
- задълженията на длъжника да надвишават стойността на активите му с 20 000 евро или повече;
- длъжникът да е направил разумен опит да използва от СУД или СЛН, за да уреди задълженията си. Това трябва да бъде доказано пред съда чрез позоваване на писмо от СНЧЛ.

Кредитор може също да поиска образуване на производство за обявяване в несъстоятелност. Ако обявяването в несъстоятелност бъде поискано от кредитор, той не трябва да е отказал неоснователно да приеме предложение за СУД или СЛН.

Заявление за издаване на разпореждане за обявяване в несъстоятелност се подава чрез искане, с което заявителят се задължава да внесе в Ревизионната служба на Висшия съд различни документи и клетвени декларации, определени от Висшия съд. След като бъде издадено, разпореждането за обявяване в несъстоятелност влиза в сила от момента на неговото издаване; няма обратно действие до датата на искането за обявяване в несъстоятелност, както е характерно за някои юрисдикции.

До издаването на разпореждане за обявяване в несъстоятелност в Закона за несъстоятелността не е предвидено конкретно средство за правна защита, което дава възможност на кредитор да назначи временен администратор — съгласно член 23 от Закона за несъстоятелността обявено в несъстоятелност лице може да бъде арестувано след обявяването му в несъстоятелност, ако се готви да напусне юрисдикцията с цел избягване на несъстоятелност.

Длъжник или кредитор може да възрази срещу разпореждане за обявяване в несъстоятелност, като подаде възражение и клетвени декларации до Висшия съд, в които са посочени основанията за възражението.

3 Кои активи се включват в масата на несъстоятелността? Как се

третираат активите, които са придобити, или които се прехвърлят на длъжника след образуването на производството по несъстоятелност?

Общата цел, залегнала в Закона за НЧЛ, е да се защити, доколкото е възможно, основното частно жилище на длъжника и съответните разпоредби на законодателството са структурирани в този смисъл.

Активи при производство по неплатежоспособност

В случай че е сключено СУД или СЛН, СНЧЛ обикновено не встъпва във владение или собственост на активите на длъжника, а поема контрола върху потока от приходи на длъжника за срока на споразумението и удовлетворява вземания на кредиторите от този поток в съответствие с условията на споразумението. Разполагаемият поток от приходи се получава след приспадане на РРЖ, погасяване на задължения за наем или ипотека и други плащания за специални случаи, като медицински разходи. Обезпечените кредитни плащания обикновено се погасяват директно от длъжника на кредитора в съответствие с условията на тяхното споразумение. Ако актив подлежи на продажба в рамките на споразумение, той обикновено се продава директно от длъжника.

Активи при несъстоятелност

Съгласно законодателството за несъстоятелността всички активи, принадлежащи на обявеното в несъстоятелност лице към датата на обявяването, веднага преминават към официалния синдик (това означава, че официалният синдик вече притежава всички активи от масата на несъстоятелността). За по-голяма яснота, тези активи включват:

- парични средства;
- сметки във финансови институции, включително разплащателни, спестовни, инвестиционни сметки;
- всички поземлени и недвижими имоти, включително смятаните за семейни жилища;
- машини, оборудване, средства за стопанска дейност, обзавеждане, домакински стоки и уреди;
- всички превозни средства;
- пенсии (с някои изключения), инвестиционни продукти, акции и дялове;
- складови наличности на търговски предприятия, които обявеният в несъстоятелност държи на свое име или като част от съдружие;
- дългове, дължими на обявения в несъстоятелност.

Съществуват изключения от горното:

- длъжниците може да поискат освобождаване на лични активи на стойност до 6 000 EUR и да подадат заявление пред Висшия съд за увеличаване на този лимит;
- активи, възникващи вследствие на нарушаване на лични права, се изключват от масата на несъстоятелността, тъй като това не са права, които подлежат на прехвърляне към администратора, действащ от името на кредиторите, защото са лични за физическото лице;
- определени пенсионни права (за повече поясния вижте законодателството).

Обявеното в несъстоятелност лице е длъжно да информира официалния синдик, ако получи активи по време на срока на несъстоятелността, независимо от начина, по който те са станали негово притежание. Тези активи преминават към официалния синдик, когато бъдат предявени от него, и влизат в масата на несъстоятелността.

4 Какви правомощия имат съответно длъжникът и синдикът?

Производство по неплатежоспособност

Когато бъде ангажиран от длъжник, СНЧЛ действа като посредник между длъжника и неговите кредитори. СНЧЛ са задължени по закон да действат в най-добрия интерес на длъжника и на кредитора(ите) и затова са длъжни да съставят възможно най-доброто споразумение за всички засегнати страни в механизма по неплатежоспособността.

Ролята и функциите на СНЧЛ включват:

- да взаимодейства с длъжник, който възнамерява да направи предложение за споразумение по неплатежоспособност;
- да приеме назначението си да действа като синдик по неплатежоспособността;
- да прегледа изготвения от длъжника финансов отчет по образец (ФОО) и да консултира длъжника относно възможностите, с които разполага, и условията, на които трябва да отговаря, за да направи предложение за уреждане на дълг или за споразумение за неплатежоспособност на частни лица;
- да се увери, че предоставената му финансова информация от длъжника е точна и пълна;
- да даде становище, въз основа на критерии, определени в закона, кой вид споразумение по неплатежоспособността (СУД или СЛН) е най-подходящо за положението на длъжника;
- да предоставя информация, свързана с избраната процедура, с общите последици и вероятните разходи, свързани с включването в механизъм по неплатежоспособността;
- да подаде заявление от името на длъжника за издаването на защитен сертификат (ЗС);
- да уведоми всички кредитори за ЗС и за назначаването на СНЧЛ, като приложи копие от ФОО на длъжника;
- да изготви предложение до кредиторите и да свика задължително събрание на кредиторите за разглеждане и гласуване на предложението;
- когато предложението бъде одобрено, да уведоми ДАН и всички кредитори за резултата;
- след като споразумението бъде одобрено от съда в предложението или в преразгледан вид, да изпълнява неговите клаузите, включително по отношение на събирането на средства от длъжника и плащането на кредитори за срока на споразумението;
- да наблюдава споразумението през целия му срок на действие;
- да извършва преглед на споразумението най-малко веднъж годишно.

В производство по неплатежоспособност ролята на длъжника е да участва честно в процеса, да приеме споразумението, договорено от неговия СНЧЛ, и да изпълни необходимите изисквания на споразумението.

Несъстоятелност

При обявяването на несъстоятелност всички активи се отнемат от обявеното в несъстоятелност лице и преминават към официалния синдик (ОС) по несъстоятелността. ОС е независимо законоустановено длъжностно лице, чиято роля е да администрира масата на несъстоятелността и да управлява Отделението по несъстоятелността на ДАН.

В Ирландия за синдик по несъстоятелността може да бъде назначено частно физическо лице, което да замести официалния синдик (ОС) по несъстоятелността на Висшия съд. На практика подобни назначения са изключително редки. В Закона за несъстоятелността не са посочени конкретни изисквания относно квалификацията на лицата при такива назначения.

Правомощията на длъжника при несъстоятелност са ограничени до възможността да се обръща към Висшия съд, за да оспори определени решения на ОС. Длъжникът е длъжен да изпълни исканията на службата на ОС във връзка с администрирането на масата на несъстоятелността.

5 При какви условия може да се приложи прихващане?

Прихващанията са допустими както по законите за НЧЛ от 2012 — 2021 г., така и по законите за несъстоятелността от 1988 — 2015 г. . Съгласно разпоредбите, когато се определя стойността на актив или размерът на задължение, от първоначалната сума а) може да бъдат приспаднати дебитните или кредитните салда б) на един и същ кредитор. Така остатъкът се смята за дълг или актив, който може да е дължим на длъжника по споразумението или на негов(и) кредитор(и).[iv]

Ако длъжник има спестявания в кредитен съюз, към който също има дълг, кредитният съюз прихваща тези спестявания от дължимата от длъжника сума.[v]

6 Какво въздействие оказва производството по несъстоятелност

върху текущите договори, по които длъжникът е страна?

Производство по неплатежоспособност

Докато е в сила защитният сертификат, кредиторът да няма право предприема действия спрямо длъжника. Договореностите по отношение на вече съществуващи договори се описват в окончателното споразумение.

Несъстоятелност

Несъстоятелността не засяга правата на обезпечен кредитор върху неговото обезпечение, т.е. обезпеченият кредитор запазва всичките права, които е притежавал по отношение на обезпечението преди несъстоятелността — единствената разлика е, че в този случай собственик на имуществото е ОС, а не обявеното в несъстоятелност лице.

ОС има задължение да реализира (да продаде или да се разпорежи с) всички активи в масата на несъстоятелността, за да удовлетвори в максимална степен задълженията на масата. Ето защо всички задължения на длъжника, основаващи се на договор, стават задължения на масата. ОС продължава изпълнението на договори за обслужване, по които обявеният в несъстоятелност е страна, само при изключителни обстоятелства.

Ако ОС продължи изпълнението на договор, той става лично отговорен с право на обезщетение от масата на несъстоятелността.^[vi]

7 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху предявени иски на индивидуални кредитори (с изключение на висящи дела)?

Производство по неплатежоспособност

СУД или СЛН: Първата стъпка на длъжник, желаещ да склучи СУД/СЛН, е да подаде заявление за издаване на ЗС от съответния съд. Ако бъде получен, този сертификат изключва възможността определени назовани или посочени кредитори, които са обект на ЗС, да предприемат действия срещу длъжника за възстановяване или принудително събиране на посочените задължения. На практика кредиторът не може:

- да предприеме никакви съдебни действия във връзка със свой дълг;
- да продължи съдебно производство, включително изпълнението на съдебни разпореждания/съдебни решения и др., които са започнали преди издаването на ЗС, т. е. такива съдебни производства се считат за преустановени, докато е в сила ЗС;
- да предприема стъпки за възстановяване или обезпечаване на плащане на негов дълг;
- да осъществява контакт с длъжника относно негов дълг, освен ако не бъде помолен за това от длъжника;
- да променя или да прекрати споразумение с длъжника; или
- да заведе дело за обявяване на длъжника в несъстоятелност.

Когато длъжникът склучи споразумение, посочените по-горе ограничения по отношение на изпълнителните действия на кредитора, остават в сила до изтичане на срока на споразумението.

СОД: По отношение на СОД, след одобряването му от съответния съд и до изтичане на срока на действието му, се прилагат същите защити като изброените по-горе за СУД/СЛН.

Несъстоятелност

Обезпечените и необезпечените кредитори се третират различно при несъстоятелност. Единствената възможност, която се предоставя на необезпечените кредитори за възстановяване на техните дългове, е да предявят вземане в производството по несъстоятелност за дължимата им сума. Необезпечените кредитори не могат да заведат иск срещу обявен в несъстоятелност след датата на обявяване на

несъстоятелността. Това е пряко и автоматично последствие от разпореждането за обявяване в несъстоятелност, издадено от Висшия съд. Правата на обезпечените кредитори не са засегнати от производството по несъстоятелност.

8 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху продължаването на висящи дела към момента на образуване на производството по несъстоятелност?

Производство по неплатежоспособност

СУД, СЛН, СОД:

Вж. отговор на въпрос 7.

Несъстоятелност

Както при активите в масата на несъстоятелността, ОС замества обявеното в несъстоятелност лице като ответник в съществуващи съдебни дела, заведени от кредитори срещу обявеното в несъстоятелност лице. ОС има възможност да защити, да уреди или да се откаже от производството. Ако ОС постигне успех в производството, всяко насрещно вземане или разходи ще бъдат платени към масата на несъстоятелността в полза на кредиторите. Ако производството е успешно или бъде постигнато споразумение, договорената сума се превръща в допуснато вземане към масата на несъстоятелността.

9 Кои са основните характеристики на участието на кредиторите в производството по несъстоятелност?

С участието на заинтересованите страни ДАН е разработил стандартен протоколен (прецедентен) документ за СУД и СЛН. С него се определят задълженията на длъжниците и кредиторите по време на прилагането на споразумението. Примерни протоколни документи за СУД и СЛН са приложени към този документ.

Един кредитор участва в:

1. Доказване на дълг: В случаите на СУД и СЛН, след като съдът е издал ЗС на длъжника, неговият СНЧЛ трябва да уведоми писмено засегнатите кредитори за назначаването си и да ги покани да представят доказателства за своите вземания и да посочат как те да бъдат третирани при условията на споразумението.

При несъстоятелност всички кредитори трябва да представят официални доказателства за вземанията си, преди да им бъде платен полагащият им се дял при разпределянето на средствата.

2. Гласуване: Когато бъде свикано събрание на кредиторите от СНЧЛ, който действа от името на длъжник, който желае да сключи СУД или СЛН, засегнатите кредитори имат право да гласуват по условията на споразумението, ако са доказали своите вземания.

3. Възражения: Кредитор може да направи възражение пред съдилищата преди влизане в сила на условията на СУД или СЛН. Конкретните условия са уредени в законодателството.[vii]

4. Предложение за конкордат: Кредиторите имат право да гласуват по предложение за конкордат, внесено от обявеното в несъстоятелност лице. Това се случва, когато обявеното в несъстоятелност лице желае да постигне споразумение с някои или с всички кредитори, преди да е изтекъл срокът на неговата несъстоятелност, за да запази всички свои активи.

10 По какъв начин синдикът може да използва или да се разпорежда

с активи от масата на несъстоятелността?

11 Как трябва да се предявят вземанията към масата на несъстоятелността на длъжника и как се третира вземания, които са възникнали след образуването на производството по несъстоятелност?

Производство по неплатежоспособност

При СУД или СЛН не се предявяват официално вземания от кредитор спрямо длъжник. Първият етап в процеса е попълването от длъжника на финансов отчет по образец (ФОО). Във ФОО се посочват всички кредитори и дължимите суми на всеки кредитор и той е фактическата основа, на която се издава ЗС. След издаването на ЗС СНЧЛ може да поиска от кредиторите да представят доказателства за вземанията си, преди СНЧЛ да изготви споразумение по неплатежоспособност. Когато кредитор не представи доказателства за вземанията си, след като е бил поканен да го направи, това има последици по отношение на правото му на глас по споразумението и дела му при разпределяне на средствата.

При заявление за СОД не се предявяват официално вземания от кредитор, но ОС може да поиска от кредитор да потвърди, че оповестената сума като дължима от длъжника е вярна.

Нови дългове, възникващи след датата на споразумението, не попадат в неговия обхват. В случай че размерът на вече съществуващи дългове бъде променен, може да се поиска изменение на цялото споразумение (напр. изпълнение на условно задължение).

Несъстоятелност

При несъстоятелност профилът на масата на несъстоятелността (всички активи и пасиви на обявеното в несъстоятелност лице) се определя в два формуляра, които обявеното в несъстоятелност лице трябва да попълни и да представи на инспектора по несъстоятелността в деня на обявяването: декларация за състоянието и декларация за лична информация. Всички видове пасиви се включват като недоказани вземания в масата на несъстоятелността, при условие че са извършени от длъжника преди датата на обявяване на несъстоятелност, т.е. датата, на която започва да тече срокът на неговата несъстоятелност. Натрупаните от длъжника дългове след датата на обявяване на несъстоятелността не могат да бъдат включени като вземане в производството по несъстоятелност.[viii]

12 Какви са правилата, уреждащи предявяването, установяването и приемането на вземанията?

Производство по неплатежоспособност

След издаването на ЗС в производство по неплатежоспособност за СУД или СЛН на посочените кредитори се изпраща известие за издаването на ЗС и копие от ФОО на длъжника. Кредиторът може да бъде помолен да представи доказателства за вземанията си и да бъде попитан как предпочита да бъдат третирани те. Вземанията на кредитор се доказват по същия начин, както дългът на обявеното в несъстоятелност лице по Закона за несъстоятелността.

След като кредиторът е доказал своите вземания, той има право да гласува на задължителното събрание на кредиторите, свикано да одобри предложението на длъжника. Ако кредиторът не представи доказателства за своите вземания или ако не ги докаже в достатъчна степен, той не може да участва в събранието на кредиторите или в разпределянето на средства, предвидено в споразумението.

Несъстоятелност

Уведомлението за физически лица, които са обявени в несъстоятелност, се изпраща на списък с финансови институции и държавни ведомства от Отделението по несъстоятелността на ДАН в деня,

след като физическите лица бъдат обявени в несъстоятелност. Известие за обявяването в несъстоятелност се публикува и на уебсайта на ДАН, и в *Iris Oifigiul*, официалното държавно издание на Ирландия.

На всички обезпечени кредитори в масата на несъстоятелността се дава тридесетдневен срок (в писмена форма или по електронна поща) от датата на обявяване на несъстоятелността да представят доказателства за своите вземания към масата на несъстоятелността. Такива доказателства може да бъдат под формата на актове за учредяване на ипотека, декларации и сметки, а в някои случаи от кредитора може да се изиска клетвена декларация.

Преди да бъдат разпределени средства на кредитори от масата на несъстоятелността, ДАН оповестява предстоящите плащания и делата, за които се отнасят. На кредиторите (както обезпечени, така и необезпечени) се дават още тридесет дни да предявят вземанията си пред ДАН, като се прилага същата тежест на доказване.

Във всички случаи Отделението по несъстоятелността на ДАН изисква от кредиторите да попълнят стандартни формуляри на доказване на вземания, които са публикувани на уебсайта на ДАН.

13 Какви са правилата, уреждащи разпределянето на приходите? Как се образува редът на вземанията и на правата на кредиторите?

Преференциален дълг

При споразуменията за лична неплатежоспособност (СЛН) и при споразуменията за уреждане на дълг (СУД) преференциалните дългове се изплащат съгласно условията на споразумението, като в производството по несъстоятелност преференциалните дългове се нареждат веднага след таксите, свързани с производството по несъстоятелност, и извършените от ОС разходи или разноски при разпореждане с масата на несъстоятелността. Дългове, смятани за преференциални, са:

- определени суми, дължими на комисари по приходите, като подоходен данък, данък върху капиталовите печалби, ДДС, социални осигуровки/трудова възнаграждения и др.;
- определени местни данъци и такси, начислени 12 месеца преди датата на обявяване на длъжника в несъстоятелност или преди сключване на споразумение (начална дата). Това включва такси и налози на местни съвети;
- заплати или надници, дължими на служители на длъжника за 4-те месеца, предхождащи началната дата;
- всички плащания, свързани с пенсия, годишен отпуск или отпуск по болест, дължими на тези служители.^[ix]

Обезпечен дълг

При СЛН обезпеченият кредитор е обвързан от условията на споразумението. При СЛН на обезпечения кредитор обикновено се плаща от приходите на длъжника в размера, договорен в споразумението. Останалият месечен доход на длъжника, ако има такъв, след като бъдат приспаднати РРЖ на длъжника и възнагражденията на СНЧЛ, се разпределя на неговите необезпечени кредитори според притежавания от тях дял.

Несъстоятелността не засяга правата на обезпечен кредитор. Такъв кредитор разполага с три възможности по отношение на своя обезпечен дълг:

- да разчита на своето обезпечение — това означава на практика да остане извън производството по несъстоятелност;
- да реализира или да оцени своето обезпечение и вземане спрямо недостига (ако има такъв) — кредиторът изчислява справедливата пазарна цена на обезпечения актив и я изважда от общата дължима сума. Полученият недостиг (ако има такъв) се допуска в масата на несъстоятелността като необезпечено вземане. Докато трае тази процедура, обезпеченият кредитор може да продаде въпросния актив;
- да се откаже от своето обезпечение — обезпеченият кредитор има възможност да се откаже от

своето обезпечение изцяло и то да бъде допуснато в масата на несъстоятелността като необезпечено вземане.

Необезпечен дълг

Както при СЛН, така и при СУД дълговете на необезпечени кредитори се уреждат при договорените условия в споразумението. При СОД, ако състоянието на лицето се подобри в периода на надзор, то трябва да уведоми ДАН за степента на промяна и от него може да бъде поискано да направи някаква вноска по задълженията си.

Вземанията на необезпечените кредитори на масата на несъстоятелността се подреждат равнопоставено. Техните дългове се уреждат с изплащането на суми, останали след уреждане на таксите по несъстоятелността, разноските на ОС и преференциалните дългове.

14 Какви са условията за и действието на приключването на производството по несъстоятелност (по-специално при сключването на предпазен конкордат)?

Производство по неплатежоспособност

Общото условие за успешно приключване на производството по неплатежоспособност е длъжникът да е спазил всички свои задължения по споразумението за целия срок на споразумението. След като това се случи, длъжникът вече е освободен от своите необезпечени задължения. Състоянието на обезпечения дълг ще зависи от конкретните условия на споразумението.

Ако длъжникът наруши условията на СОД, СУД или СЛН, споразумението може да бъде прекратено. Ако длъжникът има просрочени плащания за период от 6 месеца, споразумението се счита за нарушено. Във всеки случай длъжникът носи отговорност за всички дължими задължения, включително всички просрочия, такси и лихви, начислени през периода, в който не е плащал тези задължения.

Несъстоятелност

Обявеното в несъстоятелност лице, което е спазило процедурата по несъстоятелност, автоматично се освобождава от задължения след една година. Обявеното в несъстоятелност лице може на всеки етап от срока на своята несъстоятелност да направи предложение за конкордат на кредиторите с цел уреждане на задълженията си. Обявеното в несъстоятелност лице трябва да подаде молба до Висшия съд за спиране на процедурата по несъстоятелност; това възпрепятства по-нататъшната реализацията на активи от масата от страна на ОС. След това обявеното в несъстоятелност лице може да направи предложение за конкордат на своите кредитори пред Висшия съд. Предложението за конкордат се гласува от кредиторите на обявеното в несъстоятелност лице; ако поне 60 % от тези кредитори (по брой и по стойност на дълга) са съгласни с условията на предложението, то се приема.

Плащането на договорената сума по предложението може да бъде покрито с подлежащи на разпределя средства от масата на несъстоятелността или със средства на самото обявено в несъстоятелност лице. Трябва да бъдат платени всички такси или разноси, направени от службата на ОС за администриране на несъстоятелността, както и всички преференциални дългове. След като ОС се съгласи с предложението за конкордат чрез посредничеството на Висшия съд, обявеното в несъстоятелност лице се освобождава от задълженията му.

15 Какви са правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност?

Производство по неплатежоспособност

Необезпечени кредитори — неприложимо.

Обезпечени кредитори — статутът на обезпечен дълг зависи от конкретните условия на споразумението.

Несъстоятелност

При несъстоятелност кредиторите не могат да преследват обявеното в несъстоятелност лице за съществуващи дългове след датата на обявяването в несъстоятелност (задължения, натрупани от обявеното в несъстоятелност лице след обявяването на несъстоятелност може да бъдат преследвани по обичайния ред); вместо това те трябва да контактуват директно с ОС. След като обявеното в несъстоятелност лице бъде освободено от задълженията му по несъстоятелността, което в повечето случаи става след една година (при неспазване на споразумението срокът може да бъде удължен до 15 години), всички необезпечени задължения (включително преференциалните дългове) се погасяват. Дълговете, свързани с обезпечени кредитори, когато те се възползват от възможността да разчитат на обезпечението си, продължават да съществуват след датата на освобождаването от задължения. Процедурата по несъстоятелност не засяга правата на обезпечените кредитори върху актива по обезпечението.

Ако обезпечен кредитор е направил оценка на своето обезпечение и е предявил недостига в процедурата по несъстоятелност (като необезпечен дълг), частта, която остава след разпределянето на средствата, се отписва след освобождаването от задължения. Следва да се отбележи, че дори ако обезпечен кредитор се възползва единствено от възможността да разчита на своето обезпечение (и не предяви недостига в процедурата по несъстоятелност), той няма да може да преследва длъжника за недостига, след като е бил освободен от задължения. При това положение нетното въздействие на несъстоятелността върху обезпечен кредит (или ипотeka) е, че всяка част от кредита над стойността на свързания актив (към датата на обявяване в несъстоятелност) се третира като необезпечен дълг.

16 Кой поема разходите и съдебните разноски в производството по несъстоятелност?

Производство по неплатежоспособност

СУД или СЛН: В производство по неплатежоспособност обикновено кредиторите поемат разходите по споразумението. Възнагражденията на СНЧЛ, договорени с кредиторите при гласуването и одобряването на споразумението или от съда при последващо преразглеждане, се приспадат от налични средства на длъжника. Когато кредитор подаде възражение срещу издаването на ЗС или срещу споразумение, той обикновено поема разходите си за това [x]. Когато кредитор подаде възражение срещу предложено СЛН, той може да се обърне към съда за присъждане на разходите, ако възражението му бъде прието[xi]. В обичайния ход на събитията разноските следват първопричинителя, т.е. страната, поради чиито действия са възникнали разноските, трябва да ги заплати.

СОД: При СОД няма никакви разходи.

Несъстоятелност

Кредиторите поемат разходите по несъстоятелността, които се изплащат от налични средства в масата на несъстоятелността.

17 Какви са правилата относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните актове, които са във вреда на кредиторите на несъстоятелността?

Производство по неплатежоспособност

В условията, които длъжникът трябва да изпълни преди да встъпи в производството по неплатежоспособност, се предвижда, че той трябва да представи пълен и точен отчет за своите финансови дела и да подпише клетвена декларация за потвърждаване на тази информация. Синдикът по неплатежоспособност на частни лица (СНЧЛ) също трябва да се увери, че представената от длъжника информация е вярна и длъжникът му е разкрил изцяло всички сведения, отнасящи се до неговото финансово състояние. Кредитор или СНЧЛ, или ДАН по отношение единствено на СОД, може да се обърне към съда за прекратяване на производството по неплатежоспособност на определени основания,

предвидени в Закона за НЧЛ, включително ако:

- длъжникът съзнателно е организиран финансовите си дела, така че да бъдат покрити условията на механизмите по несъстоятелност или СОД;
- не са били изпълнени процесуални изисквания на закона;
- съществуват неточности и пропуски в представения от длъжника финансов отчет по образец (ФОО), които са причинили или биха могли да причинят съществена вреда на кредитора;
- не са спазени изисквания за допустимост от страна на длъжника;
- длъжникът е дал преференция на трето лице, което е довело до намаляване на наличната сума за плащането на задълженията му; или
- длъжникът е извършил нарушения по Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения).

Кредиторите нямат право да искат отмяна на сделки или прехвърляния на активи преди началото на производството по неплатежоспособност. Ако обаче съществува вероятност длъжникът да е внесъл прекалено големи суми в пенсионен фонд, кредиторът може да поиска финансово обезщетение по съдебен ред. При това положение съдът може да разпорежи операторът на фонда да върне изцяло сумата, предвидена за разпределение между кредиторите, които са страни по споразумението.

Несъстоятелност

Предишни прехвърляния на активи и плащания, извършени от обявени в несъстоятелност лица към кредитори или към други физически лица, може да бъдат отменени по силата на законодателството за несъстоятелността. Това включва случаи, при които:

- обявеното в несъстоятелност лице е платило сума или е прехвърлило актив на кредитор с преференция пред други кредитори, към които има задължения. ОС може да поиска такива плащания, извършени в трите години преди датата на обявяването, да бъдат отменени. Ако ОС постигне успех, въпросната сума се връща обратно в масата на несъстоятелността в полза на всички кредитори;^[xii]
- обявеното в несъстоятелност лице е прехвърлило или подарило актив на трето лице за сума под справедливата пазарна цена. При успешен иск пред Висшия съд от страна на ОС такива прехвърляния, извършени в рамките на три години преди датата на обявяване на несъстоятелността, може да бъдат обявени за нищожни и разликата да се внесе в масата на несъстоятелността в полза на всички кредитори;^[xiii]
- обявеното в несъстоятелност лице е прехвърлило актив или е извършило плащане, което може да се счита за „сделка за избягване“, т.е. обявеното в несъстоятелност лице е възнамерявало да избегне признаването на актив или парична сума като част от масата на несъстоятелността. В този случай се прилагат два срока:
 - сделки, извършени три години преди несъстоятелността, може да бъдат отменени от ОС при успешен иск пред Висшия съд; и
 - всички сделки, извършени пет години преди несъстоятелността, при условие че обявеното в несъстоятелност лице не успее да докаже, че е било платежоспособно към момента на сделката.^[xiv]

Във всеки от горните случаи ОС трябва да докаже с клетвена декларация пред Висшия съд, че сделките наистина са били извършени по начин, който удовлетворява Висшия съд съгласно разпоредбите на законодателството; така тези сделки/прехвърляния може да се считат за увреждащи интересите на кредиторите на масата на несъстоятелността.

[i] Вж. глава 3, членове 59—64 (СУД) и глава 4, членове 93—98 (СЛН) от Закона за неплатежоспособността от 2012 г. (с неговите изменения) по отношение на законодателството, засягащо защитните сертификати (ЗС).

[ii] Член 115А от Закона за неплатежоспособността от 2012 г. (с неговите изменения)

[iii] Вж. част 5 от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. за нормативната база относно синдика по неплатежоспособността на частни лица и Наредбата от 2013 г. (S.I. № 209 от 2013) по Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (Упълномощаване и надзор върху

синдиците по неплатежоспособност на частни лица) относно изискванията за квалификация, регулаторните стандарти и изискванията за упълномощаване. Вж. член 7 от Закона за изменение на Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2021 г. за правното основание на ППИ, с което се иска от дадено лице да изпълнява функции на ППИ.

[iv] Член 135 от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения) и член 17 от Първото приложение към Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[v] Член 135, параграф 2 от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения)

[vi] Член 61 и член 136 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[vii] Член 87 (СУД) и член 120 (СЛН) от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения)

[viii] Член 75 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[ix] Член 81 и член 101 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[x] Член 97 от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения)

[xi] Член 115, буква а) от Закона за неплатежоспособността на частни лица от 2012 г. (с неговите изменения)

[xii] Член 57 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[xiii] Член 58 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

[xiv] Член 59 от Закона за несъстоятелността от 1988 г. (с неговите изменения)

■ Последна актуализация: 12/05/2026

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.